

הפקולטה למדעי היהדות
מרכז דהאן ^{האן} **אח**
 המרכז לחברה, תרבות וחינוך במורשת יהדות ספרד
 ע"ש אהרן ורחל דהאן

התכנס הבינלאומי

"מורשת
יהדות ספרד במרוקו
מהגירוש ועד ימינו"

יתקיים בימים ראשון - שני,
 ג - יד בתמוז תשס"ט, 5-6 ביולי 2009
 במדריד, ספרד

בשיתוף

פדרציית הקהילות
 היהודיות בספרד

FEDERACION DE
 COMUNIDADES
 JUDIAS DE ESPAÑA

בית
 ספרד - ישראל

Casa
 Sefarad
 Israel

בית ספרד-ישראל

הוועד הישראלי
 לאונסקו

הוועד הישראלי לאונסקו
 ISRAEL NATIONAL
 COMMISSION FOR UNESCO
 اللجنة الإسرائيلية لليونسكو

הקהילה היהודית
 במדריד

Comunidad Judia de Madrid
 הקהילה היהודית במדריד

הועדה האקדמית:

פרופ' משה בר-אשר (יו"ר), אוניברסיטה העברית

פרופ' אפרים חזן (יו"ר), אוניברסיטת בר-אילן

פרופ' מוחמד קנביב, אוניברסיטת רבאט

פרופ' משה חלמיש, אוניברסיטת בר-אילן

הרב ד"ר משה עמאר, אוניברסיטת בר-אילן

ד"ר שמעון אוחיון, מנהל מרכז דהאן

ארגון והפקה:

גב' אורה קובלקובסקי, אוניברסיטת בר-אילן

לפרטים והרשמה:

מרכז דהאן, אוניברסיטת בר-אילן רמת-גן 52900

טל: 03-5317959 פקס: 03-5342621

דוא"ל: dahan.center@mail.biu.ac.il

תכנית הכנס:

יום ראשון, יג בתמוז תשס"ט, 5 ביולי 2009, מדריד

18:00-21:00 **מושב פתיחה** - במרכז הקהילה, מדריד
יו"ר: **ד"ר שמעון אוחיון**, מנהל מרכז דהאן, אונ' בר-אילן

דברי ברכה:

הוד מעלתו **מר רפאל שוץ**, שגריר ישראל בספרד

מר חאקובו ישראל, נשיא הפדרציה של קהילות

יהודיות בספרד

מר דוד חג'זאל, סגן נשיא הקהילה היהודית במדריד

גב' אסתר בן דהאן, מנהלת תוכניות תרבות, קסה ספרד

הרצאת פתיחה: **הרב ד"ר משה עמאר**, אונ' בר-אילן
השפעת מגורשי ספרד על יהדות מרוקו

יום שני, יד בתמוז תשס"ט, 6 ביולי 2009, מדריד

9:30 - 10:00 התכנסות

מושב א: הגות והלכה

10:00-11:30

יו"ר: **פרופ' יוסף עופר**, אוניברסיטת בר-אילן

דברי ברכה: **הרב גיל בנימין**, סגן הרב הראשי של מדריד

פרופ' אפרים חזן, אוניברסיטת בר-אילן

רבי יהודה הלוי בין שירה להגות

ד"ר שמעון שטובר, אוניברסיטת בר-אילן

הרמב"ם והאסלאם לנוכח השמדות של ימינו

פרופ' חנה כשר, אוניברסיטת בר-אילן

לבוש של פיוט ליסודות של הגות: פייטני מרוקו

וי"ג העיקרים לרמב"ם

11:30-12:00 הפסקת קפה

13:30-12:00

מושב ב: חברה והיסטוריה
יו"ר: **ד"ר לאה מקובצקי**, מכללת יהודה ושומרון, אריאל

פרופ' מוחמד קנביב, אוניברסיטת רבאט, מרוקו
יהודי מרוקו במלחמת העולם השנייה:
האופציה הספרדית, 1939-1942

פרופ' חננאל מאק, אוניברסיטת בר-אילן
גורלו ונדודיו של ספר יהודי: בין סביליה שלפני
הגרוש לנורשה שאחרי השואה

פרופ' פול פנטון, אוניברסיטת סורבון, פאריס
יהודי מרוקו באספקלריה של נוסעים אירופאים
לאורך הדורות

הפסקת צהריים

14:30-13:30

מושב ג: הפזורה הספרדית
יו"ר: **ד"ר תמימה דודוביץ**, אוניברסיטת בר-אילן

16:00-14:30

פרופ' מינה רזן, אוניברסיטת חיפה
הדימוי העצמי של פזורת המסחר היהודית איברית

ד"ר אבי אופיר-שמש, מכללת יהודה ושומרון, אריאל
שורשיה הספרדיים של משפחת משאש על פי
עדותו של רבי יוסף משאש ממקנס

הפסקת קפה

16:30-16:00

מושב ד: שירה, ספרות ואומנות
יו"ר: **פרופ' אפרים חזן**, אוניברסיטת בר-אילן

18:00-16:30

פרופ' הילרי פומרוי, יוניברסיטי קולג', לונדון
הבלדות היהודיות-ספרדיות - חלק מהתודעה
המרוקאית

ד"ר כרמלה סרנגה, המכללה האקדמית אשקלון
מורשת יצירת ספרד בספר הישר שנכתב במרוקו

פרופ' מרק אליאני, אוניברסיטת קרלטון, קנדה
היצירה האומנותית בקרב הפזורה של יהדות מרוקו

11:30-12:00 Break

12:00-13:30 **Session B: Society and History**

Chair: **Dr. Leah Makovevsky**, Judea & Samaria College

Prof. Mohammed Kenbib, Rabat University
Moroccan Jews during World War II: The Sefardic Option, 1939-1942

Prof. Hananel Mack, Bar-Ilan University
The Fate and Wanderings of a Hebrew Manuscript: From Pre-Expulsion Seville to Post-Holocaust Warsaw

Prof. Paul Fenton, Université Paris-Sorbonne (Paris IV)
The Jews in Morocco as seen by European Travellers over the Centuries

13:30- 14:30 Lunch Break

14:30-16:00 **Session C: Spanish-Jewish Diaspora**

Chair: **Dr. Temima Davidovitch**, Bar-Ilan University

Prof. Minna Rozen, Haifa University
The Iberian Trade Diaspora and its Self-Perception

Dr. Avi Ofir Shemesh, Judea and Samaria College, Ariel
The Spanish Roots of the Mesas Family, According to the Testimony of Rabbi Yosef Mesas of Meknes

16:00-16:30 Break

16:30-17:30 **Session D: Poetry, Literature & Art**

Chair: **Prof. Ephraim Hazan**, Bar-Ilan University

Dr. Hilary Pomeroy, University College London
Judeo-Spanish Ballads, a Moroccan Heritage

Dr. Carmela Seranga, Ashkelon Academic College
The Heritage of Spanish Literature in Sefer HaYashar, Written in Morocco

Prof. Marc Eliany, Carleton University, Canada
Artistic Creation and the Moroccan Jewish Diaspora

Conference Program

Sunday, 13 Tammuz, 5769, July 5, 2009, Madrid

18:00-21:00 **Opening Session**

Chair: **Dr. Shimon Ohayon**, Director, Dahan Center,
Bar-Ilan University

Greetings:

His Excellency, **Mr. Rafael Schutz**,
Ambassador of Israel to Spain

Mr. Jacobo Israel Garzón, President of the Spanish
Federation of Jewish Communities

Mr. David Hatchwell Altaras, Vice-President of the
Jewish Community of Madrid

Esther Bendahan, Director of Cultural Programs
of casa sefarad-israel

Opening Lecture: **Rabbi Dr. Moshe Amar**, Bar-Ilan
University

*The Influence of the Spanish Expulsion on
Moroccan Jewry*

Monday, 14 Tammuz, 5769, July 6, 2009, Madrid

9:30-10:00 Registration and light refreshments

10:00-11:30 **Session A:**

Philosophy and Jewish Law

Chair: **Prof. Yosef Ofer**, Bar-Ilan University

Greetings: **Rabbi Gil Binyamin**, Deputy Chief Rabbi
of Madrid

Prof. Ephraim Hazan, Bar-Ilan University
*Rabbi Yehuda Halevi in Spain - From Poetry
to Contemplation*

Dr. Shimon Shtober, Bar-Ilan University
*Maimonides on Islam, in light of Muslim
Persecutions of the Jews*

Prof. Hannah Kasher, Bar-Ilan University
*Philosophical Fundamentals in the Garb of
Piyyut: Spanish-Jewish Liturgical Poetry in
Morocco and Maimonides' Thirteen Principles*

❧ **Academic Committee:** ❧

Prof. Moshe Bar-Asher (Chair), Hebrew University of Jerusalem

Prof. Ephraim Hazan (Chair), Bar-Ilan University

Prof. Mohammed Kenbib, Rabat University

Prof. Moshe Hallamish, Bar-Ilan University

Rabbi Dr. Moshe Amar, Bar-Ilan University

Dr. Shimon Ohayon, Bar-Ilan University

Organization & Production:

❧ **Mrs. Ora Kobelkowsky**, Bar-Ilan University ❧

❧ **Information:** ❧

Dahan Center, Bar-Ilan University, Ramat-Gan 52900

Tel: 972-3-5317959 Fax: 972-3-5342621

E-mail: dahan.center@mail.biu.ac.il

Bar-Ilan University
Faculty of Jewish Studies

Dahan Center

for Culture, Society & Education in the Sephardic Heritage
The Aharon & Rachel Dahan Center

*I*nternational Conference

The Heritage of Spanish Jewry in Morocco, from the Expulsion to the Present Day

Sunday-Monday,

13-14 Tammuz, 5769,

July 5-6, 2009

Madrid, Spain

in conjunction with:

Federation
of Jewish
Communities

FEDERACION DE
COMUNIDADES
JUDIAS DE ESPAÑA

Casa
Sefarad
Israel

בית ספרד - ישראל

Casa
Sefarad
Israel

Israel National
Commission for
UNESCO

הוועד הלאומי לאונסקו
ISRAEL NATIONAL
COMMISSION FOR UNESCO
للجنة الإسرائيلية لليونسكو

Jewish
Community of
Spain

Comunidad Judía de Madrid
הקהילה היהודית במדריד

12:00-13:30 **Segunda sesión: Sociedad e historia**

Presidente **Dra. Leah Makovetzky**,

Colegio Académico de Judea y Samaria, Ariel

Prof. Mohammed Kenbib, Universidad de Rabat,
Marruecos

*Los judíos en Marruecos durante la Segunda
Guerra Mundial: la opción sefardí, 1939-1942*

Prof. Hananel Mack, Universidad Bar-Ilan

*El destino y la errancia de un libro judío:
De Sevilla antes de la expulsión a Varsovia
después del Holocausto*

Prof. Paul Fenton, Universidad de la Sorbona, París

*Los judíos de Marruecos en el espejo de los
viajeros europeos a lo largo del tiempo*

13:30-14:40 Pausa para la comida.

14:30-16:00 **Tercera sesión: La diáspora judeo-española**

Presidente: **Dra. Tmima Davidovitz**, Univ. Bar-Ilan

Prof. Mina Rosen, Universidad de Haifa

*La autoimagen de la diáspora comercial
judeo-española*

Dr. Avi Ofir Shemesh, Colegio Académico de Judea
y Samaria, Ariel

*Las raíces hispánicas de la familia Mesas, según
el testimonio de Rabí Yosef Mesas de Meknes*

16:00-16:30 Intervalo

16:30-18:00 **Cuarta sesión: Poesía, literatura y arte**

Presidente: **Prof. Ephraim Hazan**, Univ. Bar-Ilan

Prof. Hilary Pomeroy, Universidad de Londres

Las baladas judeo-españolas, un legado marroquí

Dra. Carmela Seranga, Colegio Académico de Ashkelon

*El legado literario español en Sefer Hayashar
de Marruecos*

Prof. Marc Eliany, Universidad de Carleton, Canadá

*La creación artística y la diáspora judía en
Marruecos*

PROGRAMA DEL CONGRESO

Domingo 13 de Tamuz de 5769, 5 de julio de 2009, Madrid

18:00-21:00 **Sesión inaugural** - en el Centro Comunitario de Madrid.

Presidente: **Dr. Shimon Ohayon**, Director del Centro Dahan, Univ. Bar-Ilan

Salutaciones:

S.E. Sr. Raphael Schutz, Embajador de Israel en España

Sr. Jacobo Israel Garzón, Presidente de la Federación de Comunidades Judías de España

Sr. David Hachuel Altaras, Vicepresidente de la Comunidad Judía de Madrid

Sra. Ester Bendahan, directora de programas culturales, Casa Sefarad-Israel

Rabino Dr. Moshe Amar, Universidad Bar-Ilan
La influencia de los expulsos de España sobre los judíos de Marruecos

Lunes 14 de Tamuz de 5769, 6 de julio de 2009, Madrid

09:30-10:00 Ingreso a la sala

10:00-11:30 **Primera sesión:**

El pensamiento y la Halajá

Presidente: **Prof. Joseph Ofer**, Universidad Bar-Ilan

Salutaciones: **Rabino Gil Binyamin**, Segundo Rabino Principal de Madrid

Prof. Ephraim Hazan, Universidad Bar-Ilan
Rabí Judá Haleví entre la poesía y la reflexión

Dr. Shimon Shtober, Universidad Bar-Ilan
Maimónides y el Islam ante las conversiones de su época

Prof. Hannah Kasher, Universidad Bar-Ilan
Revestimiento poético de fundamentos filosóficos: los paytanim de Marruecos y los Trece Principios de la Fe.

11:30-12:00 Intervalo.

❧ COMISIÓN ACADÉMICA: ❧

Presidente: **Prof. Moshe Bar-Asher**, Universidad Hebrea

Presidente: **Prof. Ephraim Rozen**, Universidad Bar-Ilan

Prof. Mohammed Kenbib, Universidad de Rabat

Prof. Moshe Hallamish, Universidad Bar-Ilan

Rabino Dr. Moshe Amar, Universidad Bar-Ilan

Dr. Shimon Ohayon, Director del Centro Dahan

❧ Organización y producción: ❧

Sra. Ora Kobelkowsky, Universidad Bar-Ilan

❧ Datos e inscripción: ❧

Centro Dahan, Universidad Bar-Ilan, Ramat-Gan 52900

Tel: 972-3-5317959 Fax: 972-3-5342621

E-mail: dahan.center@mail.biu.ac.il

UNIVERSIDAD BAR-ILAN
FACULTAD DE CIENCIAS JUDAICAS

Centro Dahan

Centro Aarón y Rachel Dahan para el Legado Social,
Cultural y Educativo del Judaísmo Sefardí

Congreso Internacional:
*El Legado Del Judaísmo
Español En Marruecos,
Desde La Expulsión
Hasta Nuestros días*

que se llevará a cabo el domingo
13 y lunes 14 de Tamuz de 5769,
5 y 6 de julio de 2009

Madrid, España

En cooperación con:

Federacion de
Comunidades
Judias de España

FEDERACION DE
COMUNIDADES
JUDIAS DE ESPAÑA

Casa
España -
Israel

בית ספרד-ישראל

Casa
Sefarad
Israel

Comité
Israelí de la
UNESCO

הוועד הלאומי הישראלי לאונסקו
ISRAEL NATIONAL
COMMISSION FOR UNESCO
للجنة الإسراة للونيسكو

Comunidad
Judia de
Madrid

Comunidad Judia de Madrid
קהילה היהודית במדריד